

PROBLEMI S KORMORANIMA NA HRVATSKIM VODAMA

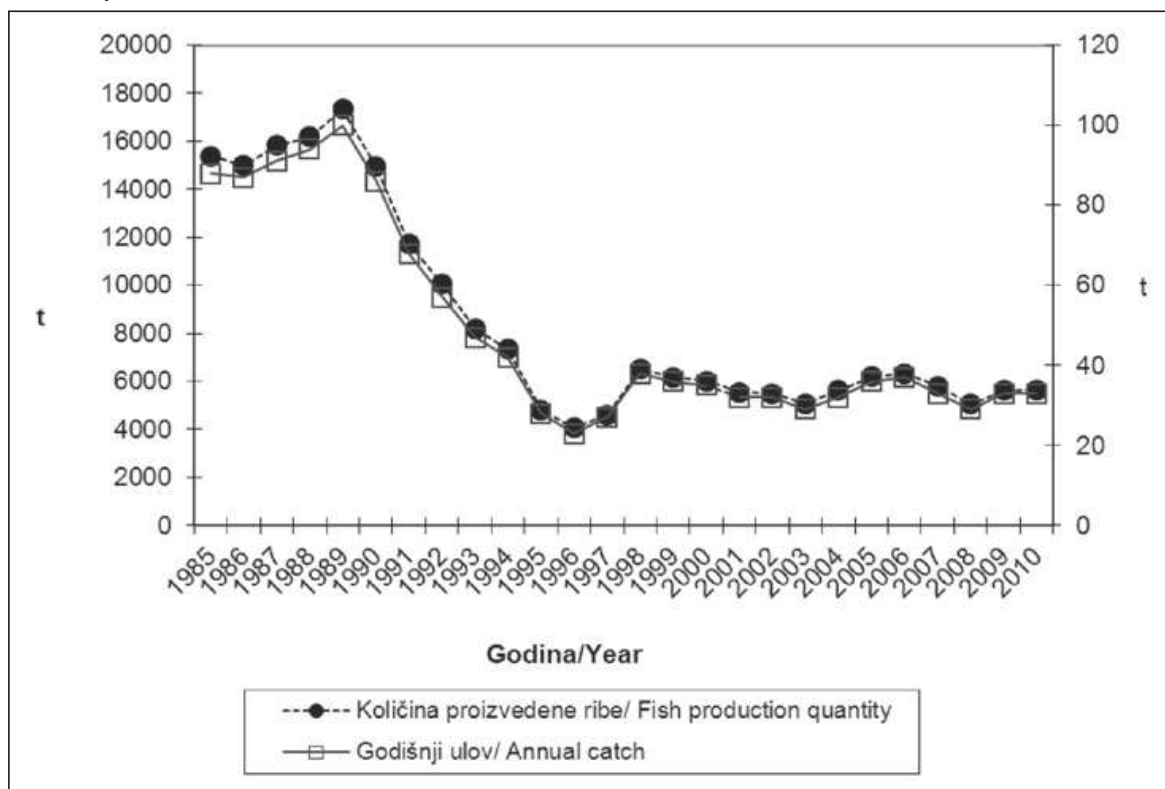
Već dugi niz godina u javnost izlaze problemi s ribojednim pticama kormoranima (*Phalacrocorax carbo sinensis*) na hrvatskim vodama. Još davne 1892. godine biolog Brehm u djelu „Tierleben“ posebno naglašava proždrljivost ove vrste i prikazuje štete koje izaziva na ribljem fondu. Dakle, već je u 19. stoljeću u Europi bila poznata i po stručnjacima dokazana činjenica o štetnosti kormorana, posebice o opasnosti njegovog nekontroliranog razmnožavanja. Štete koje su nastale na pojedinim lokalitetima zbog hiperpopulacije kormorana, rješavale su se u skladu s lokalnim običajima tako da je broj preostalih ptica bio u skladu s prirodnom ravnotežom. Ista se nije mogla rješavati prirodnim putem jer je kormoran alohtona vrsta uvezena iz Kine te nema prirodnog neprijatelja, a repopulacijska sposobnost mu je takva da mu se broj udvostručuje svakih 3,5 godine u slučaju povoljnih prirodnih uvjeta.

Upravo takvi uvjeti su stvoreni nakon II. svjetskog rata kada je u Podunavskom bazenu aktivirana izgradnja ciprinidnih ribnjaka s prelaskom na poluintenzivnu proizvodnju. Ujedno se u svijetu počela voditi briga o zaštiti ugroženih životinjskih vrsta, posebno onih čiji je opstanak ugrožen nekontroliranom ljudskom aktivnošću. Tako se 1970. godine donosi odluka o totalnoj zaštiti kormorana zbog navodne ugroženosti od nestanka. Međutim prilikom te odluke nije uzeto u obzir da kormoran nije hrvatska autohtona vrsta, već je donesena iz Kine u 17. stoljeću. Posljedica te odluke je u tome da broj kormorana raste s 30 000 komada koji je zabilježen 1970. godine na 2,2 -2,3 milijuna komada koliko ih je prisutno danas u Europi. Budući da kormoran dnevno pojede oko 0,5 kg ribe gubici ribe u europskim vodama su oko 1000 tona dnevno. Borba protiv ove mjere prekomjerne zaštite vodi se već duže vrijeme u Europi. Europski parlament je 1997. godine nakon protestnih demonstracija 15 000 ribara i ribolovaca ukinuo zaštitu kormorana, ali prepustivši daljnju zaštitu pojedinim regijama koje su različito reagirale na problem. U Hrvatskoj je kormoran ili veliki vranac tek 2006. godine skinut s popisa zaštićenih ptica, no to se na odnosi na gnijezdeću populaciju (NN br. 7). Budući da pravilnikom nije objašnjeno kako će lovac razlikovati domaću gnijezdeću od ostale populacije, totalna zaštita ove vrste ostaje i nadalje, osim na području ribnjačarstava koji ne pripadaju pod neki oblik zaštite.

Kormoran je tako ostao zaštićen ne samo u Hrvatskoj nego i u većem dijelu Europe. Posljedica toga vidi se u smanjenju ribljeg fonda u vodama (Slika 1).

Analizirajući pad ulova ribe koji je počeo 90-ih godina mora se dovesti i u vezu s ratom koji se vodio u neposrednoj blizini nekih ribnjaka. No i nakon rata proizvodnja se zaustavila nakon početnog rasta i stalno se kreće oko jedne trećine rekordne proizvodnje iz 1989. godine. Osim toga iz ukupne proizvodnje treba odbiti one količine riba koje su športski ribolovci kupili u ribnjacima i nasadili u svoje vode te se tretiraju kao ulov na dva mjesta.

Slika 1. Kretanje proizvodnje i ulova slatkovodne ribe u Hrvatskoj 1985.- 2010. godine.
Figure 1 Fluctuation of freshwater fish production and catch in Croatia from 1985th to 2010th year

Izvor podataka: Ministarstvo poljoprivrede Uprava ribarstva i Hrvatski ribolovni savez.
Source: Ministry of Agriculture Fisheries Directorate and Croatian fishing association

U svemu tome očito je da se kormoran pojavljuje kao faktor koji u sve većem broju djeluje na smanjenje proizvodnje, odnosno ulova i to unatoč tome što ribnjačari ulažu kao iz perioda maksimalne proizvodnje.

U Zakonu o zaštiti prirode pod člankom 3. navedeni su osnovni ciljevi i zadaci prema kojima se potiče stvaranje prirodne neravnoteže budući da prenamnažanje kormorana i drugih ptica dovodi u pitanje opstanak autohtonih i endemskih ribljih vrsta. Osim toga država je imala velike novčane izdatke koje je morala platiti ribnjačarima po pravomoćnim presudama i nagodbama za izgubljene parnice za štete koje su učinili kormorani na ribnjacima. Prema informacijama primljenim od nadležnih državnih tijela (Državno pravobraniteljstvo Republike Hrvatske broj: Dp-340/97 i Državno odvjetništvo Republike Hrvatske broj: P 83/021 do 7. veljače 2005.) ukupno je utuženo za naknadu štete 194 263 503,00 kn, od čega je naplaćeno 71 367 355,00 kn. Veći broj tužbi još je u postupku.

Nadalje, na vidiku su i tužbe od korisnika ribolovnog prava za štete koje kormorani načine na otvorenim vodama, gdje su kormorani doveli do potpune devastacije nekih vrsta riba. Da je problem kormorana prevršio svaku razumnu mjeru i da je danas postignut potpuni konsenzus između 26 milijuna športskih ribolovaca u Europi i slatkovodnih ribara koji od uzgoja ribe žive kao i kod svih ribarskih stručnjaka o

potrebi radikalne eliminacije tog problema govori i apel švedskog biologa C. Olbursa koji je u članku „Zaštita kineskih kormorana“ (Fischer & Teichwirt 06/2011) napisao sljedeće:

„Zaštita kineskih kormorana po Europskoj komisiji je katastrofa za riblju faunu, fijasno za zaštitare ptica i svjetski politički škandal“.

Prof. dr. sc. Krešimir Pažur